

Sygn. akt II CSKP 149/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 lutego 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Joanna Misztal-Konecka
(przewodniczący, sprawozdawca)
SSN Marcin Krajewski
SSN Mariusz Łodko

w sprawie z powództwa Instytutu C. w W.
przeciwko S. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 25 lutego 2022 r.,
skargi kasacyjnej pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 12 czerwca 2019 r., sygn. akt I ACa (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania, pozostawiając
temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

1. Instytut C. w W. pozwem z 23 lipca 2015 r. żądał zasądzenia od R. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. kwoty 292 557,25 zł wraz z bliżej sprecyzowanymi odsetkami - tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie od 12 grudnia 2009 r. do 31 grudnia 2014 r. z części nieruchomości gruntowej o nr ewidencyjnym 8/1, o powierzchni 425 m², dla której prowadzona jest księga wieczysta (...).

Pozwany w toku postępowania kilkakrotnie zmieniał firmę, pod którą działał. Na etapie postępowania apelacyjnego działał pod firmą I. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W., zaś na etapie postępowania kasacyjnego – S. (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W..

2. Wyrokiem z 28 grudnia 2017 r. Sąd Okręgowy w W. zasądził od I. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. na rzecz Instytutu C. w W. kwotę 292 557,25 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od kwoty 278 800 zł od 8 listopada 2014 r. do dnia zapłaty oraz od kwoty 13 757,25 zł od 24 lipca 2015 r. do dnia zapłaty, a także orzekł o kosztach procesu.

3. Wyrokiem z 12 czerwca 2019 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację pozwanej (pkt I) i obciążył ją obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego (pkt II).

Sąd Apelacyjny podzielił następujące ustalenia faktyczne: Instytut C. w W. jest użytkownikiem wieczystym nieruchomości, oznaczonej nr 8/1, dla której prowadzona jest księga wieczysta KW (...) w Sądzie Rejonowym w W.. Na nieruchomości posadowiona jest stacja przesyłowa „trafo”, która jest ogrodzona i zajmuje łącznie powierzchnię 425 m². Rozdzielnia została przekazana do majątku Instytutu w styczniu 1960 r. Powyższa nieruchomość użytkowana była przez R. spółkę akcyjną, a następnie od stycznia 2007 r. przez R..

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z 21 maja 2013 r. w sprawie o sygn. akt I C (...) zasądził od R. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. i R. spółki akcyjnej w W. solidarnie na rzecz powoda kwotę 262 598 zł tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z przedmiotowej nieruchomości od 14 grudnia 1999 r. do 30 czerwca 2007 r. oraz kwotę 85 214 zł tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z tej nieruchomości w okresie od 1 lipca 2007 r. do 11 grudnia 2009 r.,

natomiast w pozostałym zakresie powództwo oddalił. Ustalenia uczynione przez Sąd Okręgowy zostały podzielone przez Sąd Apelacyjny w (...), który wyrokiem z 17 marca 2014 r. oddalił obie apelacje.

Pozwany nadal korzysta we wskazany wyżej sposób z nieruchomości, której użytkownikiem wieczystym jest powód, nie wnosząc z tego tytułu żadnych opłat; sytuacja ta odnosi się w szczególności do okresu objętego żądaniem powództwa wyznaczonego datami 12 grudnia 2009 r. i 31 grudnia 2014 r. W okresie tym wartość możliwego do uzyskania przez powoda wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z gruntu w sposób czyniony przez pozwanego wyniosła 301 735 zł. Powód wezwał pozwanego do zapłaty tytułem bezumownego korzystania z przedmiotowej nieruchomości w okresie od 12 grudnia 2009 r. do 26 września 2014 r. kwoty 278 800 zł, zakreślając siedmiodniowy termin na spełnienie tego obowiązku. Wezwanie to pozwany otrzymał 31 października 2014 r.

4. W zakresie istotnym dla rozpoznania skargi kasacyjnej, w ocenie Sądu Apelacyjnego niezasadny był zarzut naruszenia art. 233 k.c. Sąd ten odniósł się zwłaszcza do tego, że zarzut wadliwej oceny dowodów został nieprawidłowo skonstruowany. Podkreślił, że nie może być mowy o naruszeniu art. 2 ust. 1 pkt 1 i 2 oraz art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 1997 r. o zmianie ustawy o jednostkach badawczo-rozwojowych, skoro przepis ten stanowił podstawę prawną nabycia przez powoda prawa użytkowania wieczystego gruntu, co między stronami było bezsporne.

Sąd Apelacyjny wskazał, że nie można podzielić zarzutu naruszenia art. 7 k.c., skoro z pism pozwanego poprzedzających proces wynikało, że świadom był braku po swojej stronie tytułu prawnego do nieruchomości w zakresie posiadanej stacji trafo. Wynikające z art. 7 k.c. domniemanie istnienia dobrej wiary zostało zatem skutecznie obalone, zwłaszcza biorąc pod uwagę treść prawomocnego wyroku zasądzającego wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z tej samej stacji za poprzedni 10-letni okres posiadania (od 14 grudnia 1999 r. do 11 grudnia 2009 r.).

Sąd Apelacyjny nie podzielił nadto zarzutów naruszenia art. 365 § 1 k.p.c., art. 225 w zw. z art. 224 k.c., jak też art. 118 k.c.

5. Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wywiodła pozwana spółka, zaskarżając go w całości. Domagała się uchylecia tego wyroku w całości i przekazania sprawy w całości do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w (...) oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Skarżąca zarzuciła naruszenie art. 378 § 1 w zw. z art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., jak też art. 7 k.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

6. Nie można odmówić zasadności zarzutowi naruszenia przepisów postępowania, a mianowicie art. 378 § 1, art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. Ma rację skarżący, że Sąd Apelacyjny pomyłkowo uznał, że w apelacji został postawiony zarzut naruszenia art. 233 k.p.c., a w konsekwencji pomyłki odniósł się do zagadnienia prawidłowości oceny dowodów. Co więcej, ostatecznie zdyskredytował tenże zarzut jako wadliwie sformułowany. Tymczasem w apelacji postawiony został zarzut naruszenia art. 233 k.c., który jest przepisem prawa materialnego dotyczącym użytkowania wieczystego. W realiach niniejszej sprawy zarzut pozwanego opierał się na wywodzonym z brzmienia art. 233 k.c. w zw. z przepisami art. 2 ust. 1 pkt 1 i 2 oraz art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 1997 r. o zmianie ustawy o jednostkach badawczo-rozwojowych twierdzeniu, że powód nabył z mocy prawa użytkowanie wieczyste z koniecznością znoszenia urządzeń energetycznych, posadowionych przez Skarb Państwa jeszcze przed nabyciem z mocy prawa tego użytkowania wieczystego przez powoda. Ten zaś zarzut, w istocie najdalej idący z punktu widzenia oceny zasadności powództwa, pozostał poza zakresem rozpoznania sądu drugiej instancji.

7. Z art. 378 § 1 zd. 1 k.p.c. wynika powinność Sądu drugiej instancji rozpoznania sprawy w granicach apelacji. Oznacza to, między innymi, nakaz wzięcia pod uwagę, rozważenia i oceny wszystkich podniesionych w apelacji zarzutów i wniosków. Nierozpoznanie zarzutów apelacji stanowi obrazę tego przepisu (zob. m.in.: wyroki Sądu Najwyższego: z 29 czerwca 2012 r., I CSK 606/11; z 9 listopada 2012 r., IV CSK 303/12; z 12 listopada 2014 r., I PK 80/14; postanowienia Sądu Najwyższego: z 21 sierpnia 2003 r., III CKN 392/01, OSNC 2004/10/161; z 10 grudnia 2020 r., III CSK 122/18). Nie budzi zatem wątpliwości,

że sąd drugiej instancji, jako sąd merytoryczny, obowiązany jest rozważyć zarzuty i wnioski podniesione w apelacji, co powinno znaleźć odzwierciedlenie w uzasadnieniu wyroku. W przeciwnym razie Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym nie kontrolowałby rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji, lecz zastępowałby go i po raz pierwszy w toku postępowania przedstawiał wykładnię, która nie podlegałaby już żadnej weryfikacji. Merytoryczna ocena zarzutów i twierdzeń uprzednio podnoszonych przez obie strony sporu zaniechana przez sąd drugiej instancji i dokonywana po raz pierwszy w postępowaniu kasacyjnym byłaby zaprzeczeniem istoty tego postępowania, polegającej na kontroli rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji z punktu widzenia zgodności z prawem, a nie na rozpoznawaniu zarzutów i twierdzeń apelacyjnych.

Przeniesienie wskazanych uwag na grunt niniejszej sprawy sprawia, że dostrzeżona wadliwość uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego - jako uniemożliwiająca przeprowadzenie kontroli kasacyjnej - musi prowadzić do jego uchylenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.

8. Stwierdzenie zasadności zarzutu naruszenia prawa procesowego czyni przedwczesnym odnoszenie się do zarzutu naruszenia prawa materialnego, a to art. 7 w zw. z art. 224 § 1 k.c. Jedynie marginalnie wskazać należy na potrzebę rozważenia dwóch okoliczności: po pierwsze, tego, że przedmiotem oceny w niniejszym postępowaniu jest roszczenie wieczystego użytkownika o wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z nieruchomości za kolejny już okres (poprzednie okresy były przedmiotem oceny w zakończonych już postępowaniach); po drugie zaś, faktu, że powód uzyskał prawo użytkowania wieczystego od Skarbu Państwa, przy czym w dacie uzyskania tego prawa na nieruchomości znajdowały się już urządzenia przesyłowe stanowiące uprzednio własność Skarbu Państwa.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

jw